

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisning i
yrkesämnet djur vid Realgymnasiet Stockholm
i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av undervisning i yrkesämnena ellära och djur. Syftet är att undersöka och bedöma om eleverna på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Den övergripande frågeställningen, med underliggande bedömningsområden, är:

I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

- *Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av yrkeskunnande?*
- *Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utveckling av yrkeskunnande?*

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet, Skolverkets allmänna råd, forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. I framtagande av kvalitetskriterier har Skolinspektionen i denna granskning också inhämtat synpunkter från branschrepresentanter. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande.

Granskningen genomförs i 28 slumpvis utvalda skolor. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. På 14 av dessa skolor granskas undervisningen i ämnet ellära på el- och energiprogrammet och på 14 skolor granskas undervisningen i ämnet djur på naturbruksprogrammet. Realgymnasiet Stockholm, med Lärande i Sverige AB som huvudman, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Realgymnasiet Stockholm den 1-2 april 2019. Besöket genomfördes av Olivia Öberg och Lars Thornberg. Intervjuer med elever i årskurs 1, 2 och 3, undervisande lärare, och rektor har genomförts, samt två lektionsobservationer.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Ämnet djur bidrar tillsammans med andra ämnen på programmet till utbildningens mål och till elevernas utveckling av yrkeskunnande. Bedömningen av hur väl arbetsuppgifterna bidrar till utveckling av yrkeskunnande tar i denna granskning sin utgångspunkt både i yrkesspecifika kunskaper och mer generella kunskaper och färdigheter, s.k. nyckelkvalifikationer.¹ En bedömning görs även av hur undervisningens genomförande bidrar till yrkeskunnande.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av specifika yrkeskunskaper?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna delvis ger eleverna möjligheter att utveckla specifika yrkeskunskaper.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna, i ämnet djur, är utformade så att de ger eleverna möjligheter att utveckla specifika yrkeskunskaper för arbete med framför allt smådjur och sällskapsdjur. Med detta som utgångspunkt genomförs arbetsuppgifter på ett verklighetsnära sätt där eleverna ges både praktisk träning och möjligheter att utveckla förståelse. Genom arbetsuppgifterna använder eleverna relevanta redskap och verktyg samt ges möjligheter att utveckla ett yrkesspråk. Samtidigt visar granskningen att arbetsuppgifternas utformning i låg utsträckning bidrar till elevernas möjligheter att praktiskt arbeta med olika djurslag inom naturbruket.

I arbetsuppgifterna får eleverna sköta och hantera sällskapsdjur

Granskningen visar att eleverna ges möjligheter att sköta och hantera djur och anläggningar framförallt i kurserna sällskapsdjur 1 och 2, samt djur i zoohandel, inom ämnet djur. Av elev- och lärarintervjuer, samt av inskickad dokumentation och lektionsobservation, framgår att eleverna har löpande arbetspass under årskurs 1 och 2 då de sköter och hanterar olika djur som finns på skolan. Under dessa dagar får eleverna möjligheter att sköta och hantera bland annat reptiler, insekter, fåglar, fiskar samt gnagare såsom hamstrar. Det framgår i elev- och lärarintervjuer att arbetsuppgifterna genomförs så att eleverna ges möjligheter att arbeta såväl teoretiskt som praktiskt, bland annat med fokus på att göra bedömningar av djurens välmående. Eleverna exemplifierar med att de förser djuren med foder, städar, ser över berikningar och för hälsojournaler. Lärarna förklarar att det i arbetsuppgifterna också ingår att göra beteendestudier för att förstå djurens naturliga och avvikande beteenden, och att eleverna till exempel genomför daglig tillsyn av djuren.

Eleverna ges inte möjligheter att arbeta praktiskt med djur och anläggningar inom naturbruket

När det gäller möjligheterna att utveckla förmågan att sköta och hantera naturbrukets olika djur och anläggningar, framgår av elev- och lärarintervjuer att detta sker i begränsad utsträckning. I kursplanen för djuren i naturbruket, som samtliga elever läser inom ramen för ämnet djur på djurinriktningen, framgår att undervisningen bland annat ska behandla djurslag inom naturbruket och deras betydelse. I ämnets syfte står att det är genom

¹ Skolverket (2011). *Bedömning i yrkesämnen - dilemman och möjligheter*. Stockholm: Fritzes.

praktiska övningar i undervisningen som eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att hantera och sköta djur och anläggningar samt teknisk utrustning. Av det centrala innehållet framgår också att arbetsuppgifter bland annat ska omfatta hantering av naturbrukets djur, och då utfodring, foderhantering och hantering av strömedel och gödsel med adekvat teknisk utrustning. Av lärar- och elevintervjuer framgår att eleverna får möjligheter att lära sig om dessa djur teoretiskt och att undervisningen då till exempel omfattar utfodring och foderförvaring med inriktning mot bland annat nötkreatur och kyckling.

Lärare berättar att de besöker Skansen en dag på hösten och en dag på våren, men att det inte finns några moment där eleverna praktiskt arbetar med dessa djur. Eleverna beskriver att de "tittat på kor", varit i grisarnas hägn men inte arbetat "med själva grisarna" samt fått "hålla i hönsen". Vidare berättar eleverna att några elever, men inte alla, besökt en bondgård. Rektorn lyfter i intervjun det nära samarbetet med Skansen, att det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) är högprioriterat och att ungefär hälften av kurs tiden är APL-förlagd. Samtidigt framgår det av intervjuer med elever och lärare att flertalet elever gör sin APL på hunddagis och i zoobutik. Att flera elever är på samma APL-plats under alla tre år på gymnasiet gör också att möjligheterna att genom APL få utveckla förmågan att sköta och hantera något av naturbrukets olika djurslag uteblir.

Etisk och säker hantering av djuren, samt lagar och bestämmelser, ingår i arbetsuppgifterna
Granskningen visar att eleverna får möjlighet att lära sig att hantera och sköta djur på ett etiskt och säkert sätt utifrån djurens behov. Av inskickad dokumentation framgår att undervisningen i årskurs 1 inleds med en vecka där lärarna går igenom ergonomi och säkerhet. Vidare framgår av elev- och lärarintervjuer att säkerhet och etik integreras i arbetsuppgifterna efter detta. Till exempel betonar lärarna att djuren inte ska tvingas till något, och i arbetsuppgifterna övar till exempel eleverna på att fånga in djur utan att stänga in dem mot en vägg. Detta görs möjligt genom att eleverna stegvis får möjlighet att träna på djur som är lätta att fånga, såsom marsvin, för att därefter hantera svårare djur. Ett annat exempel som lärarna ger är diskussioner som utgår ifrån lagstiftning, där eleverna ges möjlighet att lära sig om olika avlivningsmetoder samt hur de kan välja mellan dessa utifrån djurens bästa. Av lärarintervjun framgår att säkerhet också ingår i de uppgifter som förbereder eleverna inför APL. Eleverna ger som exempel att de lär sig om hygien, ergonomi och förflyttning av farliga djur. Granskningen visar även att eleverna får möjligheter att utveckla kunskaper om lagar och bestämmelser. Till exempel framgår det av lektionsobservation att eleverna får möjlighet att lära sig om lagar kring stallklimat, för att sedan applicera dessa i en uppgift där de ska granska om skolans djuranläggningar lever upp till lagens krav.

Eleverna använder relevanta redskap och verktyg för sällskapsdjur

I yrkeskunnande ingår att kunna använda och hantera relevanta redskap och verktyg.² Av elev- och lärarintervjuer framgår att eleverna får möjlighet att använda relevanta redskap och verktyg för skötsel av smådjur, till exempel sågar, knivar, rullvagnar för förflyttning för ergonomin. Vidare framgår av lärarintervju, och observerade lektioner, att eleverna får träna på anläggningsskötsel, såsom att sköta terrarium och akvarier. I arbetsuppgifterna får eleverna även göra mätningar av temperatur och luftfuktighet som dokumenteras, samt titta till värmelampor i befintliga terrarium. Det framgår samtidigt att elever inte ges möjligheter att lära sig använda och hantera redskap, utrustning och verktyg förknippade

² Skolverket (2011). *Bedömning i yrkesämnen – dilemman och möjligheter*. Stockholm: Fritzes.

med naturbrukets djur. I lärarintervjun nämns större redskap, till exempel krattor, grepar och anläggningar med vattenslang, som något eleverna skulle behöva lära sig använda under utbildningen.

Eleverna ges möjlighet att utveckla yrkesspråk

Av elev- och lärarintervjuer framgår att arbetsuppgifterna utformas för att stödja begreppsutveckling liksom språkanvändningen inom ämnet. Eleverna ges möjligheter att lära sig artnamn, såväl yrkesnamn som vetenskapliga namn, samt namn på fodersorter i alla årskurser. Som exempel gör eleverna övningar där de ska lära sig att känna igen foder för olika arter genom att känna och lukta. Lärarna uppger vidare att de är noga med att använda rätt begrepp, så att eleverna också ska lära sig dessa. Elevintervjun bekräftar att eleverna tränar på att använda begreppen och i den inkomna dokumentationen finns exempel på reflekterande skrivuppgift där eleverna också förväntas använda yrkesspråk. Eleverna berättar också om ett samarbete mellan en kurs i svenska och kursen djur i zoohandel, där de ska hålla ett argumenterade tal och då anpassa språket till yrkesspråk.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna delvis utformas så att eleverna får möjligheter att utveckla generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande.

Skolinspektionens samlade motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna i ämnet djur på flera olika sätt stödjer elevernas möjligheter att utveckla förmågan att samarbeta, planera, organisera och att lösa problem. Utveckling av självständighet, initiativkraft och kommunikationsförmåga understöds också av arbetsuppgifterna. Samtidigt är möjligheterna för eleverna att utveckla dessa förmågor mindre i kursen djuren i naturbruket på grund av undervisningens utformning och organisation. Dessa förmågor betonas i naturbruksprogrammets examensmål.³

Eleverna ges möjlighet att samarbeta, planera och organisera sitt arbete

Av elev- och lärarintervjuerna framgår att arbetsuppgifterna understödjer att eleverna utvecklar förmåga att samarbeta, till exempel genom att de arbetar två och två i de rum där djuren på skolan finns och där de också behöver samordna sig med andra elever som samtidigt arbetar där. Lärarna uppger att de i årskurs 1 sätter ihop grupper för samarbete, ofta en elev som är säker med en elev som är mindre säker, och att eleverna i årskurs 2 själva får ta ansvar för arbetsfördelningen inom grupperna. Av intervjuerna framgår även att arbetsuppgifterna utformas för att ge eleverna möjlighet att planera och organisera sitt arbete, samt lösa problem. Ett exempel som ges i lärarintervjun är att eleverna planerar vad som ska göras i djurrummet under några heldagar per läsår, och får under den dagen organisera och lösa problem som uppstår. Därtill utvecklar eleverna förmågan att planera genom att lärarna i slutet av dagen ger återkoppling på hur de kan prioritera mellan uppgifter och göra arbetet mer effektivt.

³Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program, examensmål för el- energiprogrammet.

Arbetsuppgifter ger möjlighet att utveckla självständighet, initiativkraft och kommunikationsförmåga

Granskningen visar att arbetsuppgifterna ger eleverna möjlighet att utveckla självständighet och initiativkraft. Av lärarintervjuer framkommer exempel på arbetsuppgifter som bygger på tankar om progression där uppgifterna efter hand blir svårare, från att se en film, prova i klassrummet till att hantera ett djur i praktiken. I utvecklandet av självständighet betonar lärare vikten av rutinuppgifter, skötsel och mängdträning, likväl som kunskaper om arten och det specifika djuret. Detta för att elever ska kunna öva upp förmågan att se hur djuren beter sig normalt, för att sedan också kunna se när djuren beter sig avvikande. I lärarintervjun lyfts också att eleverna uppmuntras att själva se vilka arbetsuppgifter som behöver göras under dagen, såsom att tvätta eller städa. Detta görs exempelvis möjligt genom att lärarna ställer öppna frågor om vad eleverna kan göra när de väntar på att andra kamrater blir klara med en viss uppgift. Vidare visar granskningen att arbetsuppgifterna understödjer elevernas kommunikationsförmåga. Av lärarintervjun framgår till exempel att eleverna arbetar med muntlig kamratbedömning. Exempel ur elevintervjun som lyfts är uppgifter där eleverna ska berätta om djur för andra skolklasser under studiebesök på Skansen och att de lär sig att kommunicera i samband med det arbetsplatsförlagda lärandet (APL).

Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utvecklingen av yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att undervisningens genomförande i låg utsträckning bidrar till elevernas yrkeskunnande.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att teori och praktik inte alltid länkas samman och att undervisningen inte utformas så att alla elever ges stöd och utmaningar utifrån sina behov och förutsättningar. Av granskningen framgår samtidigt att undervisningen är strukturerad och att lärarna varierar mellan olika arbetsuppgifter och arbetssätt. Eleverna ges visst utrymme och stöd för reflektion och lärarna följer också upp undervisningen.

Undervisningen är strukturerad och till viss del varierad

Av elev- och lärarintervjun, samt av lektionsobservationer, framgår att det finns en variation mellan olika arbetsuppgifter och arbetssätt i undervisningen. Till exempel växlar undervisningen mellan lärarledda genomgångar, skriftliga uppgifter, rituppgifter, praktiska övningar och öppna diskussioner. Vidare framgår att undervisningen varierar genom att eleverna får arbeta både i grupp, i par och enskilt. Granskningen visar vidare att teori och praktik till viss del vävs ihop i undervisningen. Av lärarintervjun framgår att en del av undervisningen består i att lektionerna inleds genom teoretiska pass, exempelvis kring olika djurarter och lagstiftning, som följs av mer praktiska övningar i de rum där skolan tillhandahåller smådjur. Ett exempel på detta är att eleverna teoretiskt studerar stallklimat hos olika arter, och därefter ges i uppgift att kontrollera stallklimatet för de djur som finns på skolan. Ett annat är de beteendestudier eleverna gör där de arbetar både teoretiskt i klassrummet och sedan praktiskt i djurrummet. Av lärarintervjun, samt av lektionsobservationen, framkommer färre exempel på hur eleverna får möjligheter att reflekterar mer teoretiskt utifrån det praktiska. Det framkommer också av lärarintervjun att det ibland finns begränsade möjligheter att återanknyta praktiska övningar till det teoretiska. Detta eftersom lärarna upplever att det finns svårigheter på grund av få skolförlagda undervisningstimmar i årskurs 1 där det vid tillfällena kan gå upp till en månad

mellan kurstillfällen. En konsekvens av schemaläggningen blir att elever har glömt bort vad som hände vid förra lektionen, enligt lärarna.

Undervisningen anpassas till viss del efter elevers olika behov

Granskningen visar att undervisningen till delar anpassas efter elevers olika behov. I elev- och lärarintervjun framgår att lärarna till exempel arbetar med att ge individuell feedback när eleverna arbetar praktiskt i mindre grupper i årskurs 2. I elevintervjun framgår också att eleverna får stöd till exempel genom att få text uppläst, få längre tid att göra ett prov eller läsa en text, genom att läraren ger kontinuerligt stöd när eleverna arbetar samt har individuella samtal med eleverna om hur de ligger till. Av elev- och lärarintervjuer framgår också att elever som snabbt blir klara med uppgifter kan utmanas genom att få extrauppgifter eller ett svårare djur att hantera. Enligt eleverna uppmuntrar lärarna dem att välja svåra djur och göra kompletterande uppgifter.

Samtidigt lyfter lärarna som exempel särskilt utbildningens upplägg i årskurs 1 som problematiskt, då lärarna träffar dessa elever mer sällan. Eleverna har, menar lärarna, under innevarande läsår varit för många för att lärarna ska kunna genomföra undervisning i djurrummet i den omfattning de bedömer behövs, och att det på grund av det blivit "väldigt mycket teori". Lärarna beskriver i intervju att de är nöjda med hur de lyckas utmana eleverna i årskurs 2, men att de inte hinner göra det i årskurs 1. De beskriver det som att eleverna inte hinner utvecklas i det praktiska arbetet, utan eleverna "tentar av" uppgifter utan att de får möjligheter att koppla samman praktik och teori. Av rektorsintervjun framgår att skolan har specialpedagog och heltidsmentorerna som har tid avsatt för att hjälpa elever med särskilda behov. Samtidigt framkommer det i intervju att lärare inte fått information om vilka elever i klassen som har åtgärdsprogram eller särskilda anpassningar, inte heller har en lärare fått kännedom om vad som hänt med de utredningar som hen själv varit med att skriva.

Eleverna har vissa möjligheter till delaktighet

Granskningen visar att eleverna har möjligheter att utvärdera undervisningen. Av elev- och lärarintervjuer framgår att eleverna har möjlighet att lämna synpunkter på vissa moment i undervisningen, till exempel genom kursutvärderingar och återkoppling efter genomförda studiebesök. Vidare visar granskningen att eleverna ges visst stöd och utrymme för reflektion. Till exempel lyfts i lärarintervjun att eleverna gör skriftliga reflektioner inom ramen för avlivning av djur. Lärarna har ibland personliga, mer spontana samtal med eleverna. Det framgår inte av granskningen om eleverna får möjligheter att systematiskt reflektera utifrån sina erfarenheter från APL inom ämnet djur.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- **Rektorn behöver se till att eleverna ges möjligheter att utveckla förmågor att sköta och hantera naturbrukets olika djurslag och anläggningar.**

Skolinspektionens granskning visar att arbetsuppgifterna i ämnet djur bidrar till att utveckla specifika kunskaper för arbete med framför allt smådjur och sällskapsdjur, men bör utvecklas för att möjliggöra en bredare kunskapsbas hos eleverna avseende djurslag inom naturbruket.

Granskningen visar att möjligheterna för eleverna att praktiskt få sköta och hantera olika djurslag inom naturbruket är begränsade. På skolan finns djur såsom reptiler, insekter, fåglar, fiskar samt gnagare. Den APL som skolan erbjuder är framför allt riktad mot smådjur eller sällskapsdjur. Det är endast ett fåtal elever som väljer APL-platser på till exempel gårdar med djur inom naturbruket. De fåtal studiebesök som eleverna gör på anläggningar med dessa djur ger inte heller möjligheter till att praktiskt hantera och sköta djuren. Skolan har inte heller något uppbyggt samarbete med andra anläggningar som kan möjliggöra mer regelbunden hantering och skötsel av naturbrukets djur.

I kursplanen för djuren i naturbruket, som eleverna på Realgymnasiet läser inom ramen för programmet och ämnet djur, framgår att undervisningen bland annat ska behandla djurslag inom naturbruket och deras betydelse. I ämnets syfte står att det är genom praktiska övningar som eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmåga att hantera och sköta djur och anläggningar samt teknisk utrustning. I det centrala innehållet framgår också att arbetsuppgifter bland annat ska omfatta hantering av naturbrukets djur, utfodring och foderhantering med adekvat teknisk utrustning. Skolverkets kommentarmaterial för ämnet djur betonar vikten av den återkommande hanteringen av djur och utrustning, till exempel för att eleverna ska kunna utveckla kunskaper om att använda rätt utrustning i rätt sammanhang och för att utveckla ett så kallat "gott djuröga".⁴ För att eleverna ska få utveckla de förmågor avseende skötsel och hantering av djur, anläggningar och teknisk utrustning som ämnets syfte och kursplanen för ovanstående kurs beskriver, behöver eleverna regelbundet få träna på skötsel och hantering av, i naturbruket förekommande, djurslag och anläggningar.

- **Undervisningen behöver utformas så att alla elever utmanas för att nå så långt som möjligt och att stöd finns tillgängligt för alla elever som har ett sådant behov.**

Skolinspektionens granskning visar att lärarna har vissa strategier för att utmana och ge stöd åt elever i undervisningen, men att det skiljer sig mellan elevgrupper på skolan. Det finns därmed en risk att eleverna ges olika möjligheter att utveckla yrkeskunnande.

Granskningen visar att inte alla elever ges möjligheter att få utmaningar och stöd i undervisningen för kurser inom ämnet djur. I lärarintervjuer framkommer att lärarna har strategier för att utmana och stötta eleverna som går i årskurs 2, men inte för elever som går i årskurs 1. I intervjun uppger lärarna att de har svårt att anpassa undervisningen efter elevernas olika nivåer och behov, detta då det kan gå lång tid mellan kurstillfällen på grund av schemaläggningen. Det har även framgått av intervjuer med lärare att de inte känner till vilka elever som har åtgärdsprogram eller extra anpassningar. Samtidigt framkommer det i intervjun med rektorn att lärarna anpassar undervisningen och att det finns en specialpedagog på skolan, liksom heltidsmentor och särskilda tider för stöd då både lärare och mentor finns på plats.

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som

⁴ Skolverket (2019). Kommentarmaterial till ämnesplanen i ämnet djur i gymnasieskolan.

Hämtad 2019-05-28, från:

https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=1530314731%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DDJU%26courseCode%3DDJUDJH0%26lang%3Dsv%26tos%3Dgy%26p%3Dp&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa92a3#anchor_DJUDJH0

möjligt enligt utbildningens mål.⁵ Rektorn har som ansvar att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.⁶ Rektorn och huvudmannen behöver på så vis säkerställa att lärarna har de förutsättningar som behövs för att kunna anpassa undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 4 februari 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se), eller per post till, *Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2018:7901) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredare *Lars Thornberg* och *Olivia Öberg* deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

2019-06-05

X Gabriel Brandström

X Erica Jonvallen

Beslutsfattare
Signerat av: Gabriel Brandström

Föredragande
Signerat av: Erica Jonvallen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/undervisning-i-yrkesamnena-ellara-och-djur/>

⁵ Skollagen (2010:800) 3 kap. 3§.

⁶ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Realgymnasiet Stockholm är en fristående gymnasieskola med Lärande i Sverige AB som huvudman. Skolan startade sin verksamhet år 2009. På Realgymnasiet Stockholm går cirka 650 elever, varav cirka 230 går på naturbruksprogrammet med inriktning djur. De kurser som skolan erbjuder inom ämnet djur är djurhållning, djuren i naturbruket, sällskapsdjur 1 & 2, djur i zoohandel, samt djur - specialisering.

Huvudmannen för skolan har ett koncept där Realgymnasierna erbjuder olika programfördjupningar inom djurinriktningen, vilket styr vilka kurser (utöver de som är obligatoriska) som ingår i elevernas utbildning. På gymnasiet i Stockholm erbjuds fördjupning inom häst, djurvård och hund.

Arbetet på skolan leds av en rektor med en biträdande rektor som ansvarar för programmet. Även programutvecklare hos huvudmannen anges som ansvariga för undervisningen.

Bilaga 2: Författningsstöd för tematisk kvalitetsgranskning av Undervisning i yrkesämnena ellära och djur

Ett antal bestämmelser i skollagens kapitel 3 får ny lydelse fr.o.m. 2019-07-01 och det framgår av kursivering efter paragrafen vilka bestämmelser detta gäller.

Skollag (2010:800)

3 kapitlet

Information om barnets och elevens utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 2 §. Lydelsen är i stort densamma men i första meningen förtydligas att "Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans..."

Stöd i form av extra anpassningar

5 a § Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 8 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 5 §. Lydelsen blir i stort sett densamma med ett tillägg i första meningen; "Om det inom

ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd...". Paragrafen får även ett nytt fjärde stycke med lydelsen; "Detta gäller elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet."

15 kapitlet

Utbildningens syfte

3 § Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Gymnasieförordning (2010:2039)

1 kapitlet

Lokala programråd

8 § För yrkesprogrammen i gymnasieskolan ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11)

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter

En likvärdig utbildning

I detta avsnitt står bland annat att:

"Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt."

Gymnasieskolans uppdrag

I detta avsnitt står bland annat att:

"Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet. Förändringar i arbetslivet, digitaliseringen och den tekniska utvecklingen, internationaliseringen samt miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta idéer i

handling och att lösa problem. Alla elever ska få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovationstänkande* vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.”

Kunskaper och lärande

I detta avsnitt står bland annat att:

”Elevernas kunskapsutveckling är beroende av om de får möjlighet att se samband. Skolan ska ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper.”

Varje skolas utveckling

I detta avsnitt står bland annat att:

”(...) Skolan ska eftersträva ett bra samarbete med arbetslivet, vilket är viktigt för all utbildning inom gymnasieskolan men av avgörande betydelse för yrkesutbildningens kvalitet.”

”(...)Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas och att resultaten följs upp och utvärderas samt att olika metoder prövas, utvecklas och utvärderas.”

Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att;*

”Det är skolans ansvar att varje elev

- på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet,”

”Det är även skolans ansvar att varje elev som har slutfört ett nationellt program (...)

- tillägnar sig goda kunskaper i de kurser som ingår i elevens studieväg och kan använda dessa kunskaper för vidare studier och i samhällsliv, arbetsliv och vardagsliv,
- kan använda sina kunskaper som redskap för att
 - formulera, analysera och pröva antaganden och lösa problem,
 - reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
 - kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
 - lösa praktiska problem och arbetsuppgifter,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv"

Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:

"Alla som arbetar i skolan ska

- ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt,
- uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd,"

"Läraren ska

- i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv,
- stimulera, handleda och stödja eleven och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever i svårigheter,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen
- i undervisningen utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning, och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga

- får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling,
- får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

*Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:*

”Läraren ska

- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att:*

”Skolans mål är att varje elev

- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

I detta avsnitt formuleras att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven,

Ämnet Djur

Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program,

1 § För gymnasieskolans nationella program ska de examensmål gälla som framgår av bilagan till denna förordning. Dessa mål gäller utöver de

gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

I bilagan till ovan nämnda förordning återfinns bl.a. examensmål för Naturbruksprogrammet (NB).

I examensmålen för programmet anges bland annat att:

”För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor.”

”Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser.”

”Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötänkande. Utbildningen ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.”

”Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sovra och bearbeta information.”

I ämnesplanen för ämnet Djur står inledningsvis bland annat att:

”Ämnet djur behandlar skötsel av djur och anläggningar.(...) Centralt i ämnet är hantering av djur, djurens behov, djuretik samt lagar och andra bestämmelser som reglerar djurhållning av olika slag.”

I ämnets syfte står bland annat att:

”Undervisningen i ämnet djur ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper för yrkesarbete med djur. Den ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att sköta djur med utgångspunkt i djurs behov och naturliga beteende samt med vetenskapligt beprövade metoder som grund.”

”Genom praktiska övningar i undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att hantera och sköta djur och anläggningar samt teknisk utrustning.”